

11.11.2013

Kj/8

§ 1202

Lausunto Uusimaa-ohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksista

Pöydälle 11.11.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Otteet

Ote

Uudenmaan liitto

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäne antaa Uudenmaan liitolle seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus pitää hyvänä uudistuksena, että maakunnan visio ja strategia (maakuntasuunnitelma 2040) ja strategiset valinnat (maakuntaohjelma 2014–2017) on ensimmäistä kertaa laadittu Uudenmaan liiton ja ELY-keskuksen yhteistyönä ja laajassa sidosryhmäyhteistyössä, mikä luo hyvän pohjan yhteisten maakunnallisten tavoitteiden toteuttamiselle tulevina vuosina.

Strategiset valintojen tekemisessä on pohjana käytetty analyysia kuntien strategisista kehittämistavoitteista ja painopisteistä, mitä voidaan pitää myönteisenä.

Alueiden kehittäminen on ensisijaisesti kuntien ja valtion vastuulla. Keskeinen rooli tulee olemaan ohjelman toteutussuunnitelmalla, kun tehtäviä strategisia valintoja kootaan kärkihankekokonaisuuksiksi ja toimenpiteiksi. On välttämätöntä, että toimeenpano tehdään avoimessa vuorovaikutuksessa kuntien päättäjien, elinkeinon kehittäjien, yritysten, koulutussektorin, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa. Tulee myös huomioida ne toimenpiteet, mitä on sovittu tehtäväksi valtion ja kuntien erillisohjelmissa kuten INKA-ohjelmassa ja metropolipolitiikan eri aiesopimuksissa.

Strategisissa valinnoissa on kiinnitetty huomiota ohjelman toteutuksen kannalta eri EU-rahoitusvälineiden ja kansallisen rahoituksen väliseen työnjakoon sekä eri rahoitusohjelmien hyödyntämiseen. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää kärkitoimintojen osin mittavaakin rahoitusta.

Ohjelman toteutuksen rahoitusmahdollisuudet on varmistettava yhteistyöllä ja koordinoimalla monista lähteistä saatava rahoitus esitetyille toimenpiteille. On syytä tarkastella myös sitä, ovatko esitetyt toimenpiteet realistisia toteuttaa saatavissa olevalla rahoituksella. Vaihtoehtoiset toteuttamismallit olisi hyvä tuoda esiin. Painopisteitä ja toimenpiteitä voisi priorisoida vielä vahvemmin ja suunnata toimintaa keskeisiin hankkeisiin ja innovaatiokeskittyymiin.

Yleisesti ottaen ohjelmaluonnoksessa on paljon hyviä tavoitteita, mutta niiden toteuttamiseen tähtääviä toimenpiteitä tulee konkretisoida jatkossa.

Uudenmaan visio ja strategiset tavoitteet 2040

Maakunnan visio olla Itämeren alueen kärjessä taloudellisen ja henkisen kasvun luomisessa ja hyödyntämisessä on hyvä, mutta pyrkimyksenä tulee lisäksi olla myös Euroopan ja maailman mittakaavassa kärjessä älykkään kasvun ja innovaation alueilla. Venäjän ja Aasian tärkeä merkitys Suomen ja Uudenmaan taloudelle ja kehittämiselle tulee huomioida jatkossa systemaattisesti myös ohjelman toimeenpanosuunnitelmassa.

Yhteistyö laajan kehityskolmion Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan kesken sekä vuorovaikutus ja yhteistyö Tallinnan, Tukholman ja Pietarin kanssa on kannatettavaa, mutta ohjelman tulee tukea myös Helsingin metropolialueen kansallisen ja kansainvälisen saavutettavuuden kehittämistä.

Maakunnallinen visio on vaikea saavuttaa, mikäli alueella ei kiinnitetä riittävää huomiota yhdyskuntarakenteen hajautumisen estämiseen ja ydinalueiden tiivistämiseen. On myös keskeistä ymmärtää seudun ydinalueen rooli koko maakunnan kasvun mahdollistajana.

Strategiset valinnat 2014–2017

1. Kasvun mahdollisuudet

Älykkään erikoistumisen strategioita on hyödynnetty kasvun mahdollisuuksissa. On hyvä, että älykäs erikoistuminen ja metropolialueen hyvät edellytykset toimia uusien innovaatioiden kehitysympäristöinä on huomioitu. Kasvun mahdollisuuksissa tulisi media- ja pelialan lisäksi huomioida myös erityisesti matkailu ja luovat alat. Cleantech, ICT, matkailu, hyvinvointialat ja muotoilu ovat Helsingin

ja pääkaupunkiseudun kannalta avaintoimialoja ja niiden painoarvoa tulisi ohjelmassa lisätä. Venäjän rinnalle esim. matkailualan kehittämisessä pitäisi nostaa Aasia (Japani, Kiina, Korea). Kasvun mahdollisuuksissa tulee huomioida Helsingin seudun ja valtion välinen kasvusopimus ja sen tavoitteet.

1.1. Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut

Uudenmaan innovaatiotoiminnan vahvuus on avoimet, tosielämän kehitysympäristöihin perustuvat toimintamallit, joilla voidaan tukea sekä paikallisia että kansainvälisiä tutkimus- ja kehityshankkeita.

Ohjelmaluonnoksen keskeisen innovaatiokeskittymän (T3, Aviapolis ja Helsingin hubit) ohella siinä tulee tunnistaa myös alueen yliopistoihin ja korkeakouluihin liittyvä innovaatiopotentiali kokonaisuutena. On tärkeää, että yliopistot ja korkeakoulut tekevät yhteistyötä ja että näiden toteuttama korkeatasoinen tutkimus- ja kehittämistyö voidaan valjastaa alueen kehittämisen käyttövoimaksi. Tällä hetkellä tätä yhteistyötä toteutetaan Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikka –tutkimus ja yhteistyöohjelman puitteissa. Tiivis yhteistyö on tarpeen myös muuten korkeakoulujen, kuntien ja pk-sektorin toimijoiden välillä.

Helsingin kaupunki panostaa omalta osaltaan omiin innovaatiokeskittymiinsä ja toivoo ohjelman toimenpiteiden tukevan sen toimintaa ja tavoitteita. Helsinki on mukana toteuttamassa 6Aika-Avoimet ja ketterät kaupungit -ohjelmaa yhdessä kuuden suurimman kaupungin kesken sekä Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelman Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus ja Tulevaisuuden terveys -painopisteiden mukaisessa kehittämistoiminnassa.

Innovaatorakenteiden verkottamisessa ovat Helsingin kannalta tärkeitä myös Tallinna ja Viro ja tämä edellyttää kohdennettuja toimia jatkossa. Toimet täsmentyvät OECD:n Helsinki-Tallinna innovaatioympäristön arvioinnin ja suositusten valmistuttua vuoden 2013 lopussa.

1.2. Uusiutuva yritystoiminta

Tässä ohjelmakohdassa tulee olla painopisteenä start-up yritysten ja kansainvälistä kasvua tavoittelevien yritysten osaamisen tukeminen ottaen huomioon myös luovat alat sekä matkailualan yritykset. Maahanmuuttajayrittäjille tulee suunnata yritysneuvontapalveluja ja erityistukea esim. kansainvälistymiseen. Tärkeää on myös kehittää ja selkeyttää yrityksille suunnattavia palveluita. Tarvitaan esimerkiksi yrityksille palveluja tarjoavista toimijoista koostuvien ns. yrityspalveluekosysteemien kehittämistä, johon liittyy esim. palvelujen asiakaslähtöisyyden kehittäminen, tiedonvaihto ja asiakkaan ohjaaminen toimijoiden kesken sekä palvelujen tarjoajien erikoistuminen. Maahanmuuttajayrittäjät ovat myös kasvava ryhmä,

joiden erityis-osaamista tulisi hyödyntää. Yrittäjyyskasvatusta tulee mahdollisuuksien mukaan lisätä hyvässä yhteistyössä koulu- ja yliopistosektorin sekä kuntien kanssa.

Uudenmaan pitkä rannikko on merkittävältä osin ollut saaristo-lain nojalla haasteelliseksi tulkittua aluetta, jonne on ollut mahdollista kohdentaa rakennetukea. Merellisyyden hyödyntäminen on Helsingin strategiaohjelmassa 2013-2016 toimenpiteenä mm. virkistykseen ja matkailuun suuntautuvan yritystoiminnan mahdollisuuksien kasvun myötä. Myös Uusimaa-ohjelmassa on toivottavaa ottaa saaristoalueen kehittäminen huomion kohteeksi.

1.3. Ympäristöliiketoiminta – Cleantech

Cleantech on osa vihreää taloutta ja yksi Suomen nopeimmin kasvavista toimialoista ja vahvasti vientivetoinen. Alalla on valmiuksia hyödyntää uusia innovaatioita ja erityisesti Cleantech- ja ICT-sektorin yhteistyössä voidaan luoda uutta liiketoimintaa. Ympäristöteknologia, energiatehokkuus, kierrätys ja jätteenkäsittely, vedenkäsittely ja kestävä liikenne ovat tärkeitä osaamisalueita. Helsingin kaupungilla on paljon osaamista Cleantech-toimintaan liittyen ja toimintaa toteutetaan hyvässä yhteistyössä kaupungin eri hallintokuntien, tytäryhteisöjen, elinkeinoelämän edustajien sekä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Cleantech-toimintaan ja -osaamiseen liittyen tulee kiinnittää huomiota myös julkisten hankintojen kehittämiseen. Yhteistyötä tehdään lisäksi kuuden suurimman kaupungin 6Aika-ohjelmassa.

1.4. Urbaani ruokahuolto

Tavoite urbaanin ruokahuollosta on hyvä. Helsingin kaupunki pyrkii omalta osaltaan tukemaan tavoitetta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

1.5. Kasvua Idästä

Euroopassa jatkunut talouskriisi on nostanut Venäjän ja Aasian merkitystä globaalin talouden näkökulmasta. Venäjän matkailun huomioimista ja sen eteen tehtäviä ponnisteluja on hyvä painottaa, mutta samalla on huomioitava Aasian markkinoiden kasvava merkitys. Panostuksia ja toimenpiteitä tulisi myös tähän osoittaa. Maahanmuuttajayritysten potentiaalista osaamista kannattaa pyrkiä hyödyntämään esim. matkailusektorilla.

Pohjoinen kasvukäytävä on yksi hyvä kehittämiskohde Tallinnan suunnan kehittämisen ohella. Helsingin kannalta keskeisiä kehityskäytäväkokonaisuuksia mainittujen lisäksi ovat Helsinki-Hämeenlinna-Tampere käytävä, sekä RailBaltica Growth Corridor.

Ohjelmaluonnokseen sisältyy tärkeä havainto kaupan ja logistiikan toimivuudesta ja logistiikka-alueiden sijaitsemisesta hajallaan. Seudun ja kaupunkien logistiikan kehittäminen on toistaiseksi jäänyt liian vähälle huomiolle. Logistiikkakeskusten yhteistyötä ja keskittymistä tulisi tukea jatkossa liikennepoliittisista ja ympäristösyistä. Mm. rautatiekuljetusten osuuden lisäämistä on tuettava, mikä edellyttää intermodaaliterminaalien verkoston kehittämistä.

2. Toimiva arki

Toimivan arjen perusedellytykset liittyvät liikkumiseen, asumiseen, elinympäristöön sekä työhön ja toimeentuloon.

Uusimaa-ohjelman luonnoksessa tuodaan selkeästi esiin pyrkimys ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tämä on sosiaali- ja terveystoimen kannalta kannatettavaa. Ihmisten ja alueen turvallisuus tuodaan esille vain liikenteen turvallisuuden näkökulmasta. Turvallisuus on monitahoinen ja merkittävä ihmisten hyvinvointiin ja alueen vetovoimaisuuteen liittyvä tekijä, jonka tuomista ohjelmassa esiin laajemmin voisi harkita.

Liikenteen, asumisen ja maankäytön kysymyksiä varten on Helsingin seudulla laadittu kuntien ja valtion välinen maankäytön, aluerakentamisen ja liikenteen MAL-aiesopimus vuosille 2012-2015. Ohjelman keinoin on tärkeä tukea MAL-aiesopimuksen toteuttamista.

Tavoitteen toteuttaminen vaatii laajaa ja monipuolista yhteistyötä eri toimijoilta ja on siltä osin haasteellinen. Toimivan arjen strategisessa valinnassa on osittain samansuuntaisia toimenpiteitä kuin on esitetty kohdassa kestävä luonnontalous. Näiden yhdistämistä tulisi tavoitella ohjelma-asiakirjassa.

2.1. Viisas ja sujuva liikkuminen

Tässä tavoitteessa ja sen toimenpiteissä tulee huomioida kaikki ne valtakunnalliset hankkeet ja sopimukset, mitä valtio ja kunnat ovat tehneet. On tärkeää, ettei päällekkäisiä ja toisiinsa nähden ristiriitaisia toimenpiteitä toteuteta. Tavoitteen ehdotetuista toimenpiteistä monet ovat jo osittain tekeillä ja monet toimenpiteet vaativat niin suuria panostuksia, ettei niiden toteuttamiseen näkyvissä olevilla rahoitusinstrumenteilla ole ehkä edellytyksiä lähitulevaisuudessa toteuttaa. Sinänsä viisas ja sujuva liikkuminen on kannatettava tavoite.

2.2. Viihtyisä asuminen ja elinympäristö

Ohjelmassa segregaatiokehitys mainitaan asuinalueiden näkökulmasta. Tähän liittyy syrjäytymiskehitys, jonka ehkäisykeinona mainitaan ensisijassa työelämän uudistaminen. Syrjäytyminen on

yhteydessä ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroihin. Varsinkin kaupungeissa asukkaiden väliset sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat suuria. Erojen pienentämiseen voidaan vaikuttaa työelämän kehittämisen lisäksi myös muilla keinoin, kuten esimerkiksi koulutustason nostamisella.

Uudenmaan ja erityisesti Helsingin seudun väestönkasvu jatkuu ja ylläpitää tarvetta asuntojen rakentamiseen erityisesti pääkaupunkiseudulla. Asuntotuotannon edellytysten lisäksi tulee huolehtia asuinympäristön laadusta ja luonnon monimuotoisuuden säilymisestä. Tavoite on kannatettava. Elin- ja asuinympäristön laadun kehittämisen toimenpiteiden toteuttamiseksi on hyvä tarkastella esim. EU:n rahoituksen hyödyntämistä.

Helsingin kaupunki kiirehtii maakunnallisen viherstrategian laadintaa ja pitää erittäin suotavana, että sen onnistumiseksi maakunnallisen viherstrategia laatimistyö tehdään yhdessä myös Helsingin kaupungin edustajien kanssa. Erityisesti uusimaalainen kulttuuriympäristö ja -maisema kaipaavat entistäkin vahvempaa roolia osana viherstrategiaa. Lisäksi Helsinki haluaa korostaa yhteistyön merkitystä ja toimenpiteiden sekä keinovalikon luomista, jotta kuntarajat ylittävää liikunta- ja virkistyspaikkojen käyttöä saadaan aidosti kasvatettua.

2.3. Hyvää työtä

Toiminnan tavoite, työllisyysasteen nostaminen ja työelämän laadun parantaminen on hyvä. Helsingin kaupunki tekee omalta osaltaan työtä tavoitteen saavuttamiseksi ja kantaa huolta mm. maahanmuuttajien ja nuorten työllistämisestä, kotoutumisesta ja neuvonnasta. Elinikäinen oppiminen ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen ovat tärkeitä toimenpiteitä ja ne ovat mukana myös Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitteissa.

Väestön ikääntymiseen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen kasvu tulevaisuudessa, joka on merkittävä haaste sosiaali- ja terveystoimelle, samoin kuin nuorison työllistäminen ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen. Näiden sisältyminen ohjelmaan on kannatettava.

2.4. Maahanmuutto ja kotoutuminen

Tavoite edellyttää konkreettisia toimenpiteitä. Maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskevista toimenpiteistä tulee hyvissä ajoin neuvotella kaupunkien maahanmuuttoasioista vastaavien toimijoiden kanssa. Muutoin vaarana on toimenpiteiden irrallisuus valtion ja kuntien välisistä sopimuksista ja muista toimista, joilla maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin kohdistuvia toimia halutaan edistää. Toiminnan

toimenpiteiden toteutuksessa tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää EU:n rahoitusta.

2.5. Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen

Nuorten osallistumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn panostetaan Helsingin kaupungin toimenpiteillä eri hallintokunnissa ja se on tärkeää ja kannatettavaa toimintaa myös Uusimaa-ohjelmassa. Helsingin kaupunki kehittää omalta osaltaan asukasosallistumista ja -toimintaa. Kaupunki tukee myös ehdotettua toimintaa, jolla kaupunginosayhdistykset voivat yhdessä asukkaiden kanssa toteuttaa EU:n rakennerahasto-ohjelmassa olevaa asukaslähtöistä yhteistoimintaa. On tärkeää, että Uusimaa-ohjelma tukee ja mahdollistaa tätä toimintaa. Myös tämän toiminnan toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää vahvaa yhteistyötä kaupunkien ao. toimijoiden kanssa.

Avoin data ja sen potentiaali on tunnistettu ohjelmassa. Erilaisia julkishallinnon tietoaisteja avaamalla pyritään edistämään paitsi tietojen varaan rakentuvaa liiketoimintaa, myös demokratiaa, osallistumista ja osallisuutta. Jälkimmäinen näkökulma korostuu esimerkiksi päätöksentekoon ja päätösten valmisteluun liittyvien tietoaisteiden avaamisessa. Myös tämä näkökulma on hyvä huomioida ohjelmassa.

3. Kestävä luonnontalous

Ilmastonmuutos on vakava uhka ja Helsingin kaupunki suhtautuu vakavasti sen tuomiin muutoksiin sekä varautuu ilmastonmuutoksen vaikutusten aiheuttamien toimenpiteiden toteuttamiseen siltä osin kun se on mahdollista. Kaupunki on sitoutunut omalta osaltaan sekä Itämeri-strategian että Itämeri-haasteen toteuttamiseen. Esitettävät toimenpiteet ovat kannatettavia, mutta osin keskenään samansuuntaisia. Toimenpiteitä olisi tarkoituksenmukaista yhdistää kohdan 2 (Toimiva arki) toimenpiteiden kanssa.

3.1. Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat

Toiminnan tavoitteena on maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseen ja metsien moninaiskäyttöön, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden ylläpitämiseen panostaminen. Tavoite on hyvä.

Luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluiden ylläpitämiseen panostamisen lisäksi tulee huolehtia maakunnallisella tasolla arvokkaiden luontoalueiden suojelemisesta ja säilyttämisestä. Helsingin kaupunki edistää toiminnassaan jo nyt Uusimaa-ohjelman toimenpiteitä kestävästä luonnontaloudesta monin eri tavoin Helsingissä sekä

kaupungin omistamilla alueilla muualla Uudellamaalla. Näitä ulkoilualueina hoidettavia alueita on yhteensä noin 12 000 hehtaaria.

3.2. Vesien ja Itämeren tila paremmaksi

Uudenmaan vesien tila on selvästi muuta maata huonompi erityisesti joet ja Suomenlahden rannikkovedet ovat heikossa tilassa. Uudenmaan alueen kuormituksen vähentämistoimenpiteet ovat tärkeitä koko Suomenlahden, mutta erityisesti omien rannikkovesiemme tilan parantamiseksi. Helsingin kaupunki tukee esitettyjä toimenpiteitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Helsinki on mukana yhteistyössä HELCOM:n toimintaohjelman mukaisissa toimissa ja haluaa mahdollisuuksiensa mukaan myös jatkossa tukea toiminnan tavoitteita. Toimenpiteet ovat Itämeri-strategian mukaisia.

3.3. Ympäristöviisaat elintavat

Helsingin kaupunki tukee esitettyjä toimenpiteitä ja on jo omalta osaltaan jo toteuttanut monia samansuuntaisia toimenpiteitä.

3.4. Hiilineutraali Uusimaa

Suomi on sitoutunut EU:n tavoitteeseen vähentää ilmaston lämpenemiseen vaikuttavia kasvihuonepäästöjä oleellisesti (80 - 90 %) vuoteen 2050 mennessä vuoden 1990 tasosta. Tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2050.

Helsingin kaupunki ja sen tytäryhteisöt panostavat lähivuosina merkittävästi siihen, että Helsinki omalta osaltaan tukee tavoitetta hiilineutraalista yhteiskunnasta. Parhaillaan laaditaan selvitystä siitä, että millä keinoilla kustannustehokkaimmin päästään kaupungin tavoitteeseen vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2020 mennessä. Maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta toteutetaan yhteistä MAL-sopimusta.

Helsingin kaupunki tukee esitettyjä maakunnallisia toimenpiteitä mutta huomauttaa, että esitetyt toimenpiteet eivät ole riittävän konkreettisia ja merkittäviä haasteellisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Ympäristöselostus

Ohjelman ympäristöselostus on toteutettu laaja-alaisena vaikutusten arviointina, mikä on myönteistä. Arviointi on luonnollisesti haasteellista, koska ohjelma on periaatetason suunnitelma eikä saatavilla ole tietoa siitä, missä määrin eri tahot ohjelmaan sitoutuvat ja sitä tulevat toteuttamaan. Samoin monet merkittävät ratkaisut ovat auki, kuten kuntarakennemuutoksen mahdolliset vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa voitaisiin kuitenkin nykyistä enemmän käsitellä eri vaikutusten keskinäisiä sidoksia ja mahdollisia ristiriitoja.

11.11.2013

Kj/8

Ohjelmaluonnoksen vaikutukset ihmisten terveyteen ja elinoloihin arvioidaan myönteisiksi. Sen sijaan kuntatalouteen ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen vaikutukset arvioidaan sekä myönteisiksi että kielteisiksi. Tältä osin suunnitelmaa lienee vielä syytä pohtia kielteisten vaikutusten minimoimiseksi. Näistä merkittävimmät ovat kunnille aiheutuvat lisäkustannukset.

Uusimaa-ohjelmalla on tehdyn ympäristön vaikutusten arvioinnin mukaan pääasiassa myönteisiä vaikutuksia. Cleantech ja hiilineutraali Uusimaa sisältävät toimenpiteitä, joiden vaikutukset ovat erityisen myönteisiä. Energian käyttöön liittyvät negatiiviset vaikutukset ovat ymmärrettäviä suhteessa pyrittävään talouskasvuun. Vaikutusten arvioinnissa sitä vastoin Kasvua idästä -toimenpide näyttäisi aiheuttavan pääasiassa kielteisiä vaikutuksia luonnonoloihin ja luonnonvaroihin, aluerakenteeseen ja ympäristöön sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan. Tätä voidaan pitää yllättävänä tuloksena. Arvio on syytä avata ja tuoda esiin päätelmään johtaneet näkökohdat. Tarkastelujakson aikana vuosina 2014–2017 kasvu idästä tuskin saavuttaa sellaisia mittasuhteita, jossa vaikutukset toteutuisivat arvioidun kielteisinä.

Esittelijä

Uudenmaan liitto on pyytänyt (14.10.2013) lausuntoa Uusimaa-ohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksista 14.11.2013 mennessä.

Ohjelmaluonnoksesta on pyydetty sen kannalta keskeisten virastojen lausunnot. Lausuntoa on valmisteltu myös pääkaupunkiseudun yhteistyönä.

Uudenmaan liiton ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyönä valmisteleva Uusimaa-ohjelma on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa joulukuussa 2013.

Aluekehityslain mukaan maakunnan liitto laatii määräaikaisen maakuntaohjelman. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin, tarpeisiin ja erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, maakunnan kehittämisen kannalta keskeisimmät hankkeet ja muut olennaiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi sekä tarvittaessa määrittelyn alueen kuntien yhteistyöalueista.

Maakuntaohjelma sisältää maakunnan mahdollisuuksiin, tarpeisiin ja erityispiirteisiin pohjautuvat kehittämistavoitteet sekä ilmaisee alueen poliittisen tahdon. Maakuntaohjelmalla on aluehallinnon toimijoita ohjaava rooli. Maakuntaohjelmalla vaikutetaan valtion alueviranomaisten toimintaa ohjaavien suunnitelmien sisältöön ja

11.11.2013

Kj/8

kehittämiseen sekä ohjattavien valtion rahojen määrään ja niiden kohdentamiseen.

Maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman perusteella hankkeisiin kohdennetaan alueellista kehittämisrahoitusta. Ohjelma kokoaa edunvalvonnan tarpeita monella tasolla. Kuntien omaa kehittämistoimintaa esitetään suunnattavaksi ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Lausunnolla olevan ohjelmaluonnoksen mukaan Uusimaa uudistaa ja virtaviivaistaa maakunnallista suunnittelua. Uusimaa-ohjelma sisältää vision ja strategian (maakuntasuunnitelma 2040) ja strategiset valinnat (maakuntaohjelma 2014–2017).

Ohjelmaluonnoksen mukaan vuonna 2040 Uusimaa on Itämeren alueen kärjessä. Strategiset kehittämistavoitteet ovat

- Älykkään kasvun kehto
- Helppo tulla, olla ja toimia
- Puhdas ja kaunis Uusimaa.

Strategiset valinnat vuosiksi 2014–2017 ovat

- Kasvun mahdollisuudet
- Toimiva Arki
- Kestävä luonnontalous.

Em. strategiset valinnat on koottu Uusimaa-ohjelmassa kärkihankekokonaisuuksiksi. Samanaikaisesti on valmisteltu toimeenpanosuunnitelma vuosiksi 2014–2017. Ohjelman toimeenpanoa täydennetään jatkossa Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän päätösten ja linjausten mukaan rullaavasti.

Ohjelman ympäristö- ja muita vaikutuksia koskeva arviointimatriisi on sisällytetty ohjelmaluonnokseen. Ympäristöselostuksesta on laadittu erillinen asiakirja.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Uudenmaan liiton lausuntopyyntö 14.10.2013
- 2 Uusimaa-ohjelman luonnos
- 3 Ympäristöselostuksen luonnos
- 4 Osa päätöshistoriaa

Otteet

Ote

Uudenmaan liitto

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu

Päätöshistoria

Kaupunkisuunnitteluvirasto 4.11.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Uudenmaan liiton laatima Uusimaa-ohjelma on strateginen asiakirja, jossa otetaan kantaa maakunnan kehityksen kannalta tärkeisiin asioihin. Strategiset tavoitteet vuodelle 2040 ovat perusteltuja ja ohjaavat maakunnan kehitystä perusteltuun suuntaan.

Strategisia valintoja on aikavälille 2014–2017 asetettu monta. Kolmen aihekokonaisuuden alle on jaoteltu 14 eri tavoitetta, joiden alla on yhteensä 54 toimenpidettä. Yli puolet toimenpiteistä liittyy elinkeinoin tai palvelurakenteen kehittämiseen, loput liikennejärjestelmään ja ympäristöön. Maankäyttöön tai asumiseen liittyviä toimenpiteitä on yhteensä ainoastaan neljä (4) kappaletta.

Pitkän aikavälin strategisissa tavoitteissa nostetaan esiin Uusimaa hiilineutraalina älykkään kasvun kehtona, jonne on helppo tulla ja jossa on helppo olla ja toimia. Vision mukaan Uusimaa on vuonna 2040 koko Itämeren alueen kilpailukykyisin maakunta, jossa yhdyskuntarakenne on eheytyntä ja elinolot kauttaaltaan maailman kärkeä. Tavoitetilä on hyvä ja perusteltu.

Nämä visiot on hyvin vaikea saavuttaa, mikäli seudulla ei kiinnitetä riittävää huomiota yhdyskuntarakenteen hajautumisen estämiseen ja ydinalueiden tiivistämiseen. On myös keskeistä ymmärtää seudun ydinalueen rooli koko maakunnan kasvun mahdollistajana. Väestönkasvu, kaupunkirakenne, houkutteleva ja monipuolinen asuntotarjonta sekä toimiva liikennejärjestelmä muodostavat seudun houkuttelevuuden ja elinkeinojen menestyksen kanssa monipuolisten riippuvuussuhteiden verkoston, jonka ymmärtäminen on tärkeää. Näitä ei tule jättää huomiotta laadittaessa maakunnallista toimenpidekehikkoa lähivuosille.

Nyt lausuntokierroksella olevassa maakuntavisiossa ovat mainitut maakunnan kehitykselle äärimmäisen keskeiset tekijät jääneet hieman vähälle huomiolle.

Yleisesti ottaen Uusimaa-ohjelmassa on paljon hyviä tavoitteita, mutta niiden toteutumiseen tähtäviä toimenpiteitä tulisi konkretisoida.

11.11.2013

Kj/8

Uudenmaan liitolla on käytössään maakuntakaavainstrumentti, jolla voidaan vaikuttaa yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitykseen, ydinalueen tukemiseen ja kestävien liikennemuotojen osuuden kasvattamiseen.

Lisätiedot

Heikki Salmikivi, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37073
heikki.salmikivi(a)hel.fi

Tietokeskus 4.11.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Tietokeskuksen lausunto Uusimaa-ohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksista

Tietokeskus pitää tärkeänä, että Uusimaa-ohjelma ja siinä esitetyt strategiset tavoitteet, valinnat ja kehittämistoimenpiteet huomioivat kaupunkien strategiaohjelmat sekä tärkeät kehittämissasiikirjat. Lisäksi Tietokeskus pitää tärkeänä, että ohjelma perustuu uusimpaan aluetta koskevaan tietoon.

Tämän lisäksi Tietokeskus haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Tietokeskus korostaa kolmen keskeisen innovaatiokeskittymän (T3, Aviapolis ja Helsingin hubit) ohella ohjelmassa tunnistettaisiin myös alueen yliopistoihin ja korkeakouluihin liittyvä innovaatiopotentiaali kokonaisuutena. Tietokeskus pitää tärkeänä, että yliopistot ja korkeakoulut tekevät yhteistyötä ja että näiden toteuttama korkeatasoinen tutkimus- ja kehittämistyö voidaan valjastaa alueen kehittämisen käyttövoimaksi. Tällä hetkellä tätä yhteistyötä toteutetaan Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikka –tutkimus ja yhteistyöohjelman puitteissa (ks. esim. <http://www.helsinki.fi/kaupunkitutkimus/>).

-Tietokeskus pitää hyvänä, että avoin data ja sen potentiaali on tunnistettu ohjelmassa. Erilaisia julkishallinnon tietoaineistoja avaamalla pyritään edistämään paitsi tietojen varaan rakentuvaa liiketoimintaa, myös demokratiaa, osallistumista ja osallisuutta (vrt. esim. luku 2.5). Jälkimmäinen näkökulma korostuu esimerkiksi päätöksentekoon ja päätösten valmisteluun liittyvien tietoaineistojen avaamisessa. Myös tämä näkökulma on hyvä huomioida ohjelmassa. (ks. esim. <http://dev.hel.fi/paatokset/>)

-Liitteessä 1. kuvataan Uusimaa-ohjelman kehittämisen lähtökohtia.

Tietokeskus pitää hyvänä, että tässä annetaan erityistä painoarvoa kuntatason ohjelmille ja sopimuksille. Tietokeskus korostaa yhteistyön merkitystä alueen kehittämisessä.

-Sivulla 34 todetaan, että Uudenmaan väkiluvun kasvu perustuu nyt ja myös tulevaisuudessa valtaosin maahanmuuttoon ja luonnolliseen väestönkasvuun ja että maassamuuton osuus väestönkasvusta tulee jäämään alhaiseksi. Tietokeskuksen mielestä maassamuuton merkitys alueen väestökehityksen (ja muunkin kehityksen) kannalta on kuitenkin keskeinen: muuttovirrat tuovat alueelle pääasiassa nuoria aikuisia ja sitä kautta elinvoimaa. Samalla muuttovirrat vaikuttavat luonnolliseen väestönkasvuun tukien sitä voimakkaasti. Tämän väestödynamiiikan piirteiden soisi nousevan paremmin esiin toimintaympäristön kuvauksessa.

-Alueen kehitystä kuvaavat taulukot ja tilastograafit voisi päivittää uusimilla tiedoilla. Esimerkiksi uusin pääkaupunkiseudun väestöennuste ennustaa seudulle esitettyä nopeampaa kasvua (noin 1 307 000 asukasta vuoteen 2035 mennessä; ks. www.aluesarjat.fi).

Lisätiedot

Ari Jaakola, Tilasto- ja tietopalvelupäällikkö, puhelin: 09 310 43608
[ari.jaakola\(a\)he.fi](mailto:ari.jaakola(a)he.fi)

Sosiaali- ja terveystieteiden osasto 1.11.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Hallintokeskus on pyytänyt sosiaali- ja terveystieteiden osastolta lausuntoa Uusimaa-ohjelman ja sen Ympäristöselostuksen luonnoksista 4.11.2013 mennessä. Lausunto on pyydetty myös talous- ja suunnittelukeskukselta, henkilöstökeskukselta, kaupunkisuunnitteluvirastolta, rakennusvirastolta ja tietokeskukselta.

Uusimaa-ohjelman luonnos on Uudenmaan liiton ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatima maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma. Mukana valmistelussa on ollut kuntien päättäjiä, elinkeinon kehittäjiä, yrityksiä, koulutussektorin ja kolmannen sektorin edustajia sekä alueen asukkaita. Ohjelman osat nimetty uudella tavalla, jotka ovat Visio ja strategia 2014 ja Strategiset valinnat 2014 - 2017. Luonnoksen laatimisen perustana on käytetty valtakunnallisia alueiden kehittämis- ja käyttötavoitteita, hallinnonalakohtaisia aluestrategioita, Uudenmaan maakuntasuunnitelmaa 2033, maakuntakaavoja, maakuntaa koskevia muita aluekehittämiseen vaikuttavia suunnitelmia, EU-strategioita sekä Uudenmaan kuntien ja seutujen strategioita ja erillisselvityksiä

Uusimaa-ohjelman luonnokseen on teetetty SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi, Ympäristöselostus. Se on toteutettu laajana vaikutusten arviointina, joka käsittää ekologisten vaikutusten lisäksi myös ohjelman sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset.

Uusimaa-ohjelman visiona on, että vuonna 2040 Uusimaa on Itämeren alueen kärjessä ja strategisia kehittämistavoitteita vuodelle 2040 on nimetty kolme: Älykkään kasvun kehto (kestävä kehitys ja älykkäät ratkaisut), Helppo tulla, olla ja toimia (liikkumisen, työn ja toiminnan vaivattomuus) sekä Puhdas ja kaunis Uusimaa (luonnonvarojen järkevä käyttö ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen). Kullekin tavoitteelle on kuvattu strategiset valinnat vuosille 2014 - 2017 yksityiskohtaisine tavoitteineen ja toimenpide-ehdotuksineen. Valinnat ovat: Kasvun mahdollisuudet, Toimiva arki ja Kestävä luonnontalous.

Uusimaa-ohjelman strategisia valintoja täydentävät kolme läpäisevää periaatetta: Ihmisten osallisuuden ja voimavarojen vahvistaminen, Itämeren alueen hyödyntämien ja haasteet sekä Alueellinen erikoistuminen ja yhteistyö. Ohjelmassa pyritään alueen tasapuolisen kehittämiseen.

Uusimaa-ohjelman toimeenpano on suunniteltu toteutettavien myöhemmin tarkentuvien kärkihankkeiden avulla. Toimeenpanoa täydennetään Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän päätösten ja linjausten mukaan.

Sosiaali- ja terveystoimisto tarkastelee lausunnossaan ohjelman luonnosta oman toimialansa näkökulmasta ja viittaa muilta osin muiden hallintokuntien lausuntoihin.

Uusimaa-ohjelmassa tuodaan selkeästi esiin pyrkimys ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tämä on sosiaali- ja terveystoimen kannalta erittäin myönteistä ja kannatettavaa. Ihmisten ja alueen turvallisuus tuodaan esille vain liikenteen turvallisuuden näkökulmasta (s. 14-15). Turvallisuus on monitahoinen ja merkittävä ihmisten hyvinvointiin ja alueen vetovoimaisuuteen liittyvä tekijä, jonka tuomista ohjelmassa esiin laajemmin voisi harkita.

Segregaatiokehitys mainitaan asuinalueiden näkökulmasta (s. 16). Tähän liittyy syrjäytymiskehitys, jonka ehkäisykeinona mainitaan ensisijassa työelämän uudistaminen (s. 15). Syrjäytyminen on yhteydessä myös ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroihin. Varsinkin kaupungeissa asukkaiden väliset sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat suuria. Erojen pienentämiseen voidaan vaikuttaa työelämän kehittämisen lisäksi myös muilla keinoin, kuten esimerkiksi koulutustason nostamisella.

Väestön ikääntymiseen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen kasvu tulevaisuudessa tuodaan selkeästi esiin ja tämä onkin merkittävä haaste sosiaali- ja terveystoimelle, samoin kuin nuorison työllistäminen ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen. Näiden sisällymistä ohjelmaan kannatetaan.

On erittäin myönteistä, että ohjelman luonnoksesta on tehty Ympäristöselostus, joka on toteutettu laaja-alaisena vaikutusten arviointina. Arviointi on luonnollisesti haasteellista, koska ohjelma on periaatetason suunnitelma, eikä saatavilla ole tietoa siitä, missä määrin eri tahot ohjelmaan sitoutuvat ja sitä tulevat toteuttamaan. Samoin monet merkittävät ratkaisut ovat auki, kuten kuntarakennemuutoksen mahdolliset vaikutukset.

Ohjelmaluonnoksen vaikutukset ihmisten terveyteen ja elinoloihin arvioidaan myönteisiksi. Sen sijaan kuntatalouteen ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen vaikutukset arvioidaan sekä myönteisiksi että kielteisiksi. Tältä osin suunnitelmaa lienee vielä syytä pohtia kielteisten vaikutusten minimoimiseksi. Kielteisistä vaikutuksista merkittäviä ovat kunnille mahdollisesti aiheutuvat lisäkustannukset.

Lisätiedot

Hanna-Leena Nuutinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42662
hanna-leena.nuutinen(a)hel.fi

Talous- ja suunnittelukeskus 1.11.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Talous- ja suunnittelukeskus pitää hyvänä sitä, että ensimmäistä kertaa Visio ja strategia (maakuntasuunnitelma 2040) ja Strategiset valinnat (maa-kuntaohjelma 2014–2017) on laadittu yhtenäisessä prosessissa Uuden-maan liiton ja Uudenmaan ELY –keskuksen yhteistyönä. Valmistelun aikana on käsitelty myös seuraavan vaihemaakuntakaavan tavoitteita. Tuloksena on nyt lausunnolla oleva Uusimaa-ohjelman luonnos, jossa on kattavasti ne toimet, joita sekä Uudenmaan liitto että ELY-keskus yhdessä Uudenmaan muiden toimijoiden kanssa haluavat toteuttaa lähivuosina.

Alueiden kehittäminen on ensisijaisesti kuntien ja valtion vastuulla. Käytännön kehittämistyö on laajaa yhteistyötä ja siksi onkin tärkeitä, että Uusimaa-ohjelmaa ja siihen liittyvää toimeenpanosuunnitelmaa tehdään avoimessa vuorovaikutuksessa kuntien päättäjien, elinkeinon kehittäjien, yritysten, koulutussektorin, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa.

Ohjelman perustana ovat valtakunnalliset alueiden kehittämis- ja käyttötavoitteet, hallinnonalakohtaiset aluestrategiat, Uudenmaan

maakuntasuunnitelma 2033, maakuntakaavat sekä maakuntaa koskevat muut aluekehittämiseen vaikuttavat suunnitelmat.

Uudenmaan visio 2040

Uudenmaan visio 2040 on olla Itämeren alueen kärjessä taloudellisen ja henkisen kasvun luomisessa ja hyödyntämisessä. Talous- ja suunnittelu-keskuksen mielestä tavoite on hyvä mutta pyrkimyksenä voisi olla myös Euroopan ja maailman mittakaavassa kärjessä mainittujen alueiden lisäksi myös älykkään kasvun ja innovaation alueilla. On hyvä, että on huomioitu Venäjän ja Aasian merkitys Suomen ja Uudenmaan taloudelle ja kehittämiselle. Nämä tulisi huomioida systemaattisesti myös Uusimaa-ohjelmaan liittyvässä toimeenpanosuunnitelmassa.

Yhteistyö laajan kehityskolmion Hämeen, Päijät-Hämeen ja Uudenmaan kesken sekä vuorovaikutus ja yhteistyö Tallinnan, Tukholman ja Pietarin kanssa on talous- ja suunnittelukeskuksen kannalta kannatettavaa. Ohjelmassa tulisi tukea Uudenmaan sekä metropolialueen kansallisen ja kansainvälisen saavutettavuuden kehittämistä.

Strategiset tavoitteet 2040

Uudenmaan strategiset kehittämistavoitteet vuodelle 2040 ovat: 1) Älykkään kasvun kehto 2) Helppo tulla, olla ja toimia 3) Puhdas ja kaunis Uusi-maa. Tavoitteet ovat hyvin linjassa myös EU2020 – strategian kanssa ja ovat riittävän tavoitteellisia. Erityisesti kehittämistavoitteessa kolme on huomioitava myös Itämeri-strategia. On hyvä, että strategisissa tavoitteissa on nostettu esiin kolmen keskuskaupungin rooli tärkeimpinä innovaatiokeskittyminä. Talous- ja suunnittelukeskus painottaa, että tavoitteiden saavuttamiseksi hyvä yhteistyö kaupungin ja sen eri toimijoiden sekä asukkaiden kanssa on erityisen tärkeää. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää myös toimintaan suunnattavia resursseja ja siten hyvää yhteistyötä esim. Euroopan Unionin eri rahastojen mahdollisuuksia hyödynnettäessä. Olisi hyvä tarkastella myös sitä ovatko esitetyt toimenpiteet realistisia toteuttaa saatavissa olevalla rahoituksella. Vaihtoehtoiset toteuttamismallit olisi hyvä tuoda esiin.

Painopisteitä ja toimenpiteitä voisi priorisoida vielä vahvemmin ja suunnata toimintaa keskeisiin innovaatiokeskittymiin.

Strategiset valinnat 2014–2017

Strategiset valinnat muodostavat toimenpidekokonaisuuksia, joiden avulla pyritään toteuttamaan Uudenmaan tulevaisuuden visiota ja tärkeimmäksi nähtyjä tavoitteita.

Strategiset valinnat vuosille 2014-2017 ovat Kasvun mahdollisuudet, Toimiva arki ja Kestävä luonnontalous. Talous- ja suunnittelukeskus pitää erityisen positiivisena sitä, että vallintojen tekemisessä on pohjana käytetty analyysia kuntien strategisista kehittämistavoitteista ja painopisteistä. Positiivista on myös, että valinnoissa on kiinnitetty huomiota ohjelman toteutuksen kannalta eri EU-rahoitusvälineiden ja kansallisen rahoituksen väliseen työnjakoon sekä eri rahoitusohjelmien hyödyntämiseen. Ohjelman toteutuksessa on eri rahoitusmahdollisuuksiin kiinnitettävä huomiota ja pohdittava miten yhteistyötä voidaan tämän osalta kehittää ja varmistaa monista lähteistä saatava rahoitus koordinoitusti esitetyille toimenpiteille. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää toimintojen osin mittavaakin rahoitusta. Tärkeää on myös huomioida ne toimenpiteet mitä tehdään ja on sovittu tehtäväksi valtion ja kuntien erillisohjelmissa kuten INKA-ohjelmassa ja kasvusopimuksessa.

Strategisia valintoja täydentävät läpäisevät näkökulmat joita ovat: 1) Ihmisten osallisuuden ja voimavarojen vahvistaminen, 2) Itämerenalueen hyödyntäminen ja haasteet, 3) alueellinen erikoistuminen ja yhteistyö.

1. Kasvun mahdollisuudet

Älykkään erikoistumisen strategioita on hyödynnetty kasvun mahdollisuuksissa. Talous- ja suunnittelukeskus pitää hyvänä, että älykäs erikoistuminen sekä metropolialueen hyvät edellytykset toimia uusien innovaatioiden kehitysympäristöinä on huomioitu. Kasvun mahdollisuuksissa tulisi media- ja pelialan lisäksi huomioida myös erityisesti matkailu ja luovat alat. Cleantech, ICT, matkailu, hyvinvointialat ja muotoilu ovat Helsingin ja pääkaupunkiseudun kannalta avaintoimialoja ja niiden painoarvoa tulisi ohjelmassa lisätä. Venäjän rinnalle esim. matkailualan kehittämisessä pitäisi nostaa Aasia (Japani, Kiina, Korea). Kasvun mahdollisuuksissa tulee huomioida Helsingin seudun ja valtion välinen kasvusopimus ja sen tavoitteet.

1.1. Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut

Uudenmaan innovaatiotoiminnan vahvuus on avoimet, tosielämän kehitysympäristöihin perustuvat toimintamallit, joilla voidaan tukea sekä paikallisia että kansainvälisiä tutkimus- ja kehityshankkeita. Tämä vaatii hyvää ja tiivistä korkeakoulujen, kuntien ja pk-sektorin toimijoiden yhteistyötä. Talous- ja suunnittelukeskus panostaa omalta osaltaan omiin innovaatiokeskittyymiin ja toivoo Uusimaa-ohjelman toimenpiteiden tukevan sen toimintaa ja tavoitteita. Helsinki on mukana toteuttamassa 6Aika-Avoimet ja ketterät kaupungit – ohjelmaa yhdessä kuuden suurimman kaupungin kesken sekä Innovatiiviset kaupungit (INKA) –ohjelman Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus- ja

Tulevaisuuden terveys – painopisteiden mukaisessa kehittämistoiminnassa.

1.2. Uusiutuva yritystoiminta

Talous- ja suunnittelukeskus painottaa, että uusiutuvan yritystoiminnan alla tulisi olla painopisteenä start-up yritysten sekä kansainvälistä kasvua tavoittelevien yritysten osaamisen tukeminen huomioiden myös luovat alat sekä matkailualan yritykset. Maahanmuuttajayrittäjille tulee suunnata yritysneuvontapalveluja ja erityistukea esim. kansainvälistymiseen. Tärkeää on myös kehittää ja selkeyttää yrityksille suunnattavia palveluita. Tarvitaan esimerkiksi yrityksille palveluja tarjoavista toimijoista koostuvien ns. yrityspalveluekosysteemien kehittämistä, johon liittyy esim. palvelujen asiakaslähtöisyyden kehittäminen, tiedonvaihto ja asiakkaan ohjaaminen toimijoiden kesken sekä palvelujen tarjoajien erikoistuminen. Maahanmuuttajayrittäjät ovat myös kasvava ryhmä, joiden erityisosaamista tulisi hyödyntää. Yrittäjäyryskasvatusta tulee mahdollisuuksien mukaan lisätä hyvässä yhteistyössä koulu- ja yliopistosektorin sekä kuntien kanssa.

Uudenmaan pitkä rannikko on merkittävältä osin ollut saaristolain nojalla haasteelliseksi tulkittua aluetta jonne on ollut mahdollista kohdentaa rakennetukea. Merellisyyden hyödyntäminen on Helsingin strategiaohjelmassa 2013-2016 toimenpiteenä mm. virkistykseen ja matkailuun suuntautuvan yritystoiminnan mahdollisuuksien kasvun myötä. Myös Uusimaa-ohjelmassa olisi toivottavaa ottaa saaristoalueen kehittäminen huomion kohteeksi.

1.3. Ympäristöliiketoiminta – Cleantech

Cleantech on osa vihreää taloutta ja yksi Suomen nopeimmin kasvavista toimilaoista ja vahvasti vientivetoinen. Alalla on valmiuksia hyödyntää uusia innovaatioita ja erityisesti Cleantech- ja ICT-sektorin yhteistyössä voidaan luoda uutta liiketoimintaa. Ympäristöteknologia, energiatehokkuus, kierrätys ja jätteenkäsittely, vedenkäsittely ja kestävä liikenne ovat tärkeitä osaamisalueita. Helsingin kaupungilla on paljon osaamista Cleantech toimintaan liittyen ja talous- ja suunnittelukeskus pitää tärkeänä sitä, että toimintaa toteutetaan hyvässä yhteistyössä kaupungin eri hallintokuntien, tytäryhteisöjen, elinkeinoelämän edustajien sekä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Cleantech -toimintaan ja -osaamiseen liittyen tulee kiinnittää huomiota myös julkisten hankintojen kehittämiseen. Yhteistyötä kuuden suurimman kaupungin toteuttamaan 6Aika-ohjelman kanssa on tarkoituksenmukaista toteuttaa.

1.4. Urbaani ruokahuolto

Talous- ja suunnittelukeskus pitää hyvänä Urbaanin ruokahuollon tavoitetta, että elintarvikkeiden aiheuttamaa ympäristökuormitusta pyritään vähentämään ja lähiruoan markkinaosuutta kasvatetaan. Helsingin kaupunki pyrkii omalta osaltaan tukemaan tavoitetta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

1.5. Kasvua Idästä

Euroopassa jatkunut taluskriisi on nostanut Venäjän ja Aasian merkitystä kansainvälisen kasvun nostamiseksi ja talouden elvyttämiseksi Suomessa. Talous- ja suunnittelukeskus painottaa sitä, että Venäjän matkailun huomioimista ja sen eteen tehtäviä ponnisteluja on hyvä painottaa mutta samalla on huomioitava Aasian markkinoiden kasvava merkitys. Panostuksia ja toimenpiteitä tulisi myös tähän osoittaa. Maahanmuuttajayritysten potentiaalista osaamista kannattaa pyrkiä hyödyntämään esim. matkailusektorilla. Pohjoinen kasvukäytävä on yksi hyvä kehittämiskohde Tallinnan suunnan kehittämisen ohella. Talous- ja suunnittelukeskus pitää hyvänä näihin suunnattuja toimenpiteitä. Helsingin kannalta keskeisiä kehityskäytäväkokonaisuuksia mainittujen lisäksi ovat Helsinki-Hämeenlinna-Tampere käytävä, sekä RailBaltica growth corridor.

2. Toimiva arki

Toimivan arjen perusedellytykset liittyvät liikkumiseen, asumiseen, elinympäristöön sekä työhön ja toimeentuloon. Arjen toimivuus koetaan työn ja osallisuuden kautta. Arjen toimivuus helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Liikenteen, asumisen ja maankäytön kysymyksiä varten on Helsingin seudulla laadittu kuntien ja valtion välinen maankäytön, aluerakentamisen ja liikenteen MAL –aiesopimus vuosille 2012-2015. Talous- ja suunnittelukeskus pitää tärkeänä, että Uusimaa-ohjelmassa toteutetaan toimenpiteitä jotka tukevat MAL –aiesopimusta. Toimivan arjen toteuttaminen vaatii laajaa ja monipuolista yhteistyötä eri toimijoilta ja on siltä osin haasteellinen. Toimivan arjen strategisessa valinnassa on osittain samansuuntaisia toimenpiteitä kuin on esitetty kestävässä luonnontaloudessa. Näiden yhdistämistä joiltakin osin voisi miettiä.

2.1. Viisas ja sujuva liikkuminen

Talous- ja suunnittelukeskus painottaa, että tässä tavoitteessa ja sen toimenpiteissä tulee huomioida kaikki ne valtakunnalliset hankkeet ja sopimukset mitä valtio ja kunnat ovat tehneet. On tärkeätä, ettei päällekkäisiä ja toisiinsa nähden ristiriitaisia toimenpiteitä toteuteta. Tämän tavoitteen ehdotetuista toimenpiteistä monet ovat jo osittain tekeillä ja monet toimenpiteet vaativat niin suuria panostuksia ettei niiden toteuttamiseen näkyvissä olevilla rahoitusinstrumenteilla ole

ehkä edellytyksiä lähitulevaisuudessa toteuttaa. Sinänsä viisas ja sujuva liikkuminen on kannatettava tavoite.

2.2. Viihtyisä asuminen ja elinympäristö

Uudenmaan ja erityisesti Helsingin seudun väestönkasvu jatkuu ja ylläpitää tarvetta asuntojen rakentamiseen erityisesti pääkaupunkiseudulla. Asuntotuotannon edellytysten lisäksi tulee huolehtia asuinympäristön laadusta ja luonnon monimuotoisuuden säilymisestä. Talous- ja suunnittelukeskus pitää tavoitetta kannatettavana ja painottaa, että Helsingin kaupunki on sitoutunut MAL –sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseen omalta osaltaan. Elin- ja asuinympäristön laadun kehittämisen toimenpiteiden toteuttamiseksi on hyvä tarkastella esim. Euroopan Unionin rahoituksen hyödyntämistä.

2.3. Hyvää työtä

Toiminnan tavoite, työllisyysasteen nostaminen ja työelämän laadun parantaminen on kannatettava ja hyvä. talous- ja suunnittelukeskus tekee omalta osaltaan työtä tavoitteen saavuttamiseksi ja kantaa huolta mm. maahanmuuttajien ja nuorten työllistämisestä, kotoutumisesta ja neuvonnasta. Elinikäinen oppiminen ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen ovat tärkeitä toimenpiteitä ja ne ovat mukana myös Suomen Euroopan Unionin rakennerahasto-ohjelman tavoitteissa.

2.4. Maahanmuutto ja kotoutuminen

Maahanmuutto ja kotoutuminen toiminnan tavoite, Uusimaa on sosiaalisesti eheä ja monikulttuurinen, on hyvä tavoite. Talous- ja suunnittelukeskus haluaa painottaa erityisesti sitä, että maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskevissa toimenpiteistä tulisi hyvissä ajoin neuvotella kaupunkien maahanmuutto asioista vastaavien toimijoiden kanssa. Muutoin vaarana on toimenpiteiden irrallisuus valtion ja kuntien välisistä sopimuksista ja muista toimista, joilla maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin kohdistuvia toimia halutaan edistää. Toiminnan toimenpiteiden toteutuksessa tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää Euroopan Unionin rahoitusta.

2.5. Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen

Nuorten osallistumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn panostetaan Helsingin kaupungin toimenpiteillä eri hallintokunnissa ja se on talous- ja suunnittelukeskuksen kannalta tärkeää ja kannatettavaa toimintaa myös Uusimaa-ohjelmassa. Helsingissä toteutetaan vuoden 2013 aikana 10 lähidemokratia-pilottia. Helsingin kaupunki tukee myös ehdotettua toimintaa, jolla kaupunginosayhdistykset voivat yhdessä asukkaiden kanssa toteuttaa Euroopan Unionin rakennerahasto-

ohjelmassa olevaa asukaslähtöistä yhteistoimintaa. Talous- ja suunnittelukeskus pitää tärkeänä, että Uusimaa-ohjelma tukee ja mahdollistaa omalta osaltaan tätä toimintaa. Myös tämän toiminnan toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää vahvaa yhteistyötä kaupunkien ao. toimijoiden kanssa.

3. Kestävä luonnontalous

Ilmastonmuutos on vakava uhka ja talous- ja suunnittelukeskus suhtautuu vakavasti sen tuomiin muutoksiin sekä varautuu ilmastonmuutoksen vaikutusten aiheuttamien toimenpiteiden toteuttamiseen siltä osin kun se on mahdollista. Helsingin kaupunki on sitoutunut omalta osaltaan sekä Itämeri-strategian että Itämerihaasteen toteuttamiseen. Talous- ja suunnittelukeskus kannattaa niitä toimenpiteitä mitä tässä strategisessa valinnassa ehdotetaan tehtäväksi. Esitettävät toimenpiteet ovat osin samansuuntaisia ja kannattaisi miettiä olisiko tarkoituksenmukaista yhdistää toimenpiteitä toimiva arki toimenpiteiden kanssa.

3.1. Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat

Toiminnan tavoitteena on maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseen ja metsien moninaiskäyttöön, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden ylläpitämiseen panostaminen. Talous- ja suunnittelukeskus pitää tavoitetta hyvänä ja painottaa laajaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

3.2. Vesien ja Itämeren tila paremmaksi

Uudenmaan vesien tila on selvästi muuta maata huonompi erityisesti joet ja Suomenlahden rannikkovedet ovat heikossa tilassa. Uudenmaan alueen kuormituksen vähentämistoimenpiteet ovat tärkeitä koko Suomenlahden, mutta erityisesti omien rannikkovesiemme tilan parantamiseksi. Talous- ja suunnittelukeskus tukee esitettyjä toimenpiteitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Helsinki on mukana yhteistyössä HELCOM:n toimintaohjelman mukaisissa toimissa ja haluaa mahdollisuuksiensa mukaan myös jatkossa tukea toiminnan tavoitteita. Toimenpiteet ovat Itämeri-strategian mukaisia.

3.3. Ympäristöviisaat elintavat

Toiminnan tavoite on, että Uusimaalaiset ovat ympäristötietoisia, viisaita toimijoita ja kuluttajia. Lähtökohtana tälle on ympäristötietoisuus, joka herättää kansalaiset ja muut toimijat ympäristövastuullisiin elintapoihin ja valintoihin. Talous- ja suunnittelukeskus tukee niitä toimenpiteitä joilla tavoitteeseen pyritään ja on jo omalta osaltaan jo toteuttanut monia samansuuntaisia toimenpiteitä.

3.4. Hiilineutraali Uusimaa

Suomi on sitoutunut EU:n tavoitteeseen vähentää ilmaston lämpenemiseen vaikuttavia kasvihuonepäästöjä oleellisesti (80 - 90 %) vuoteen 2050 mennessä vuoden 1990 tasosta. Tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2050. Helsingin kaupunki ja sen tytäryhteisöt panostavat lähivuosina merkittävästi siihen, että Helsinki omalta osaltaan tukee tavoitetta hiilineutraalista yhteiskunnasta. Maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta toteutetaan yhteistä MAL-sopimusta. Talous- ja suunnittelukeskus tukee omalta osaltaan esitettyjä toimenpiteitä mutta huomauttaa, että esitetyt toimenpiteet eivät ole riittävän konkreettisia ja merkittäviä haasteellisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Ympäristöselostus

Uusimaa-ohjelmalla on tehdyn ympäristön vaikutusten arvioinnin mukaan pääasiassa myönteisiä vaikutuksia. Cleantech ja hiilineutraali uusimaa sisältävät toimenpiteitä joiden vaikutukset ovat erityisen positiivisia. Energian käyttöön liittyvät negatiiviset vaikutukset ovat ymmärrettäviä suhteessa pyrittyn talouskasvuun.

Vaikutusten arvioinnissa sitä vastoin kasvua idästä toimenpide näyttäisi aiheuttavan pääasiassa kielteisiä vaikutuksia luonnonoloihin ja luonnonvaroihin, aluerakenteeseen ja ympäristöön sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan. Tätä voidaan pitää yllättävänä tuloksena.

Toivottavaa olisi, että tätä arviota avattaisiin ja tuotaisiin esiin ne näkökohdat, jotka ovat tähän päätelmään johtaneet. Tarkastelujakson aikana vuosina 2014–2017 kasvu idästä tuskin saavuttaa sellaisia mittasuhteita, jossa vaikutukset toteutuisivat noinkin selvästi kielteisinä

Lisätiedot

Mirja Eklund, EU-suunnittelija, puhelin: 310 36571
mirja eklund(a)hel.fi

Rakennusvirasto 31.10.2013

HEL 2013-013276 T 00 01 06

Uudenmaan liitto on valmistellut laajassa vuorovaikutuksessa luonnokset Uusimaa-ohjelman ja siihen kuuluvan ympäristöselostuksen. Liitto pyytää näistä kummastakin lausuntoa laajasti eri tahoilta.

Hallintokeskus on pyytänyt rakennusviraston lausunnon 5.11.2013 mennessä.

Uudenmaan strategisiksi pitkän tähtäimen tavoitteiksi vuodelle 2040 on asetettu seuraavat teemat:

1. Älykkään kasvun kehto, joka perustuu kestäväan kehitykseen ja älykkäisiin ratkaisuihin
2. Helppo tulla, olla ja toimia, joka painottaa liikkumisen, työn ja toiminnan vaivattomuutta sekä
3. Puhdas ja kaunis Uusimaa, joka korostaa luonnonvarojen järkevää käyttöä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.

Uusimaa-ohjelman vaikutusten arviointia on tehty samanaikaisesti ohjelman laatimisen kanssa. Ohjelman merkittävimmät myönteiset vaikutukset kohdistuvat talouteen, ihmisiin ja ilmastomuutoksen torjuntaan. Vaikutukset luonnonoloihin ja luonnonvaroihin, aluerakenteeseen ja ympäristöön sekä liikenteeseen ovat myös pääosin positiivisia.

Rakennusviraston rooli ja vaikuttavuus koskee lähinnä strategian tavoitteita 2 ja 3. Uusimaa-ohjelman strategiat ovat monelta osin yhdenmukaisia Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2013 - 2016 kanssa.

Helsingin kaupunki ja rakennusvirasto edistävät kummasakin ohjelmassa mainittua pyrkimystä parantaa kävelyä ja pyöräilyä rakentamalla lisää uusia kevyen liikenteen väyliä, lisäämällä pyöräpysäköintiä keskusta-alueilla ja joukkoliikenneasemien ja pysäkkien läheisyydessä.

Rakennusvirasto edistää toiminnassaan jo nyt Uusimaa-ohjelman toimenpiteitä kestävästä luonnontaloudesta monin eri tavoin Helsingissä sekä kaupungin omistamilla ja rakennusviraston hoidossa olevilla alueilla muualla Uudellamaalla. Näitä ulkoilualueina hoidettavia alueita on yhteensä noin 12 000 hehtaaria. Rakennusvirasto pitää myös tärkeänä, että Itämeren, rannikkoalueiden ja pienvesien tila on nostettu erityisesti esille. Rakennusvirastossa on tehty useita Uusimaa-ohjelman ympäristötavoitteita tukevia linjauksia ja ohjelmia, ja niiden tavoitteet tukevat hyvin Uusimaa-ohjelman tavoitteita.

Rakennusvirasto haluaa kiirehtiä maakunnallisen viherstrategian laadintaa ja pitää erittäin suotavana, että sen onnistumiseksi maakunnallisen viherstrategia laatimistyö tehdään yhdessä myös Helsingin kaupungin ja rakennusviraston edustajien kanssa. Erityisesti uusimaalainen kulttuuriympäristö ja -maisema kaipaavat entistäkin vahvempaa roolia osana viherstrategiaa. Lisäksi rakennusvirasto haluaa korostaa yhteistyön merkitystä ja toimenpiteiden sekä keinovalikon luomista, jotta kuntarajat ylittävää liikunta- ja virkistyspaikkojen käyttöä saadaan aidosti kasvatettua.

Rakennusvirasto painottaa, että luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluiden ylläpitämiseen panostamisen lisäksi tulee huolehtia maakunnallisella tasolla arvokkaiden luontoalueiden suojelemisesta ja säilyttämisestä osana edellä mainittuja tavoitteita.

Ympäristöselostus on laadittu selkeän ympäristövaikutusten tarkastelun muotoon. Siinä on onnistuneesti arvioitu myös vaihtoehtojen negatiivisia vaikutuksia nolla- ja positiivisten vaihtoehtojen lisäksi.

Rakennusvirasto pitää hyvänä, että Uusimaa-ohjelma on tehty laajassa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa useiden tahojen kanssa avoimesti. Samaa työskentelytapaa on syytä lisätä valmisteltaessa ja laadittaessa Uusimaa-ohjelman strategisten valintojen 2014 - 2017 toimeenpanosuunnitelmaa vuosille 2014 - 2015, jossa kärkihankekokonaisuudet tarkentuvat ja toimenpiteet linjataan. Rakennusvirastolla on annettavaa näihin jatkotoimenpiteisiin esimerkiksi viheralueiden pitkän hoitokokemuksensa sekä viheralueita koskevan paikkatietomuotoisen ja analysoitavissa olevan ympäristötiedon ansiosta.

Lisätiedot

Pia Rantanen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38812

[pia.rantanen\(a\)hel.fi](mailto:pia.rantanen(a)hel.fi)

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija, puhelin: 310 38540

[tuuli.ylikotila\(a\)hel.fi](mailto:tuuli.ylikotila(a)hel.fi)

Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38508

[tiina.saukkonen\(a\)hel.fi](mailto:tiina.saukkonen(a)hel.fi)

Jussi Luomanen, toimistopäällikkö, puhelin: 310 38626

[jussi.luomanen\(a\)hel.fi](mailto:jussi.luomanen(a)hel.fi)